

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Turw' Dayn. Sursur, Feb 16

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՍ

Z U U 8 E

Journal AREV

B. P. № 600

Alexandrie, EGYPTE

ՀՀ ԴԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԶԵՌԱԴԻՐՆԵՐԸ ԶԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒՄ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՍԲԱԳՐԱՊԵՏ՝ ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԷԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒՆԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵԲ ԱՆՊԱՄ

ԻՐԵՐ ՈՒ ԲԱՌԵՐ

ԵՂԵՌՆԻՆ ՄԱՏԵԱՆԸ

Կարգացիք թէ Գերմանական կա-
ռավարութեան մէջ պաշտօնադիրը կ'ամ-
բաստանէ Սեւ Մովսէս ռուսական հաւա-
տորմելու, որ իբր թէ Թրքական հա-
ւերը ոմբակոծեր ընկղմեր է, առանց ա-
յտահարել հաւաղը, որ ծովամոյշ է ե-
լեր : ...

Լուգիքսանիա Ժամադրողները խեղդող,
անապարիսպ քաղաքներ ուժակոծող ու
ձերեր, կիներ, պեպեներ սպանող, հո-
րեր թունաւորող արուստէր Գերմանիա՛ն
է որ երեսուն յանուն միջազգային օ-
րէնդներու, յանուն մարդու թնային ճա-
տերու... Այս մարդկը կամ անասնա-
լին անգիրտակցութիւն մը ունին իրենց
գառանցկոտ ոճրագարութեանը, և կամ
գարհուրեցուցիչ շնականութիւն մը՝ ի-
րենց գգպիչ ու փօսալ աներևութեանը
մէջ։

Կը ճանչնանք հոգ ու բարի, աղնիւ
այ հերոս առաւ դիմուորը: 1877ի առա-
ջածուրը պատմութեան, հաւեօնի թուրք
բանակին ահուրը վայրագութեանց մու-
ժիւրը դիմուորները պաւ խանդավառիչ
այլաբարութեամբ մը խնամեցին միշտ
դերեացած ու վերաւորեալ տաճիկները,
ստանց ու ի վիշտար վրէժխնդրութեան:
Ու թաղիկ թղթակիցը կը բռնէր հիւ-
ստամով: «Չխնայեցիք թանակ մը չե-
տա, այլ ճեմք(կեցեցեալ...»

Գերման ընդծովային մը, քանի մը
ամիս անաջ, Ֆալպպալ շոգենաւը ուժ-
բաղոժեց ու ընկկից։ Դաւապոխք ու
ճամբորդք ծովը նիւտուեցան ինքզինք-
ցին աղաւտելու։ Մինչ եղիկները ալիւ-
նելու ու մահուան զէմ կը անքառէին՝
գերման ընդծովային յիւրաղակները —
հաստատուած է պաշտօնապէս—մէ միայն
ու է վորձ չըրին աղաւտելու դանոնք՝
այլ և բարձրաձայն խնդացին անոնց
լրայ, Ռիչըուս թէ անասունները չեն
խնդար եղեր....

Ոճիրը ղեկավարված Կապուտուդոյն բարձ-
րացնող ու մարդկային օրէնքէ դուրս
վնասուած ճիւղաղային Գերմանիան է որ
նուերական սկզբունքներու անունով կը
ժպրէի կոր զրպարտելու ուսանկան դո-
րականութիւնը իբր բարբարոս, ու որո՞ւ
է նպատտ, Աստուած իմ, — իր դաւակից
Թուրքիոյ ուրու ձեռքին վրայ վեց դա-
րէ բ վեր չհորցաւ երբեք քրիստոնեա-
լին արեւելք:

Իսուս զօրական մը դեռ երեկ կը
պատմէր ինծի, թէ առսօ-թուրք պատե-
րազմին դարձաւ՝ առսս զաւարտակ մը
Թամայեֆհայ սպային ձեռներեցեց թեամբ
յարձակմամբ առած էր Կարնոյ բերդե-
ւոյն մին՝ Ազիզիյեւ, ձիւնի փոթորիկ մը
արդէլը եղաւ որ, օգնալիցք հասնէր առս
զաւարտակին, հոյնհետաքին թուրքերս
ստուս, որ ուժիկ զոյկեցին բերդին վրայ
զոր յաջողեցան վերապալաւելու. տա-

Տիկնեբը իսկոյն սրէ անցուցին անձնատուր
ամբողջ գումարատակը, չխնայեցին միակ
գինավորի մը նոյն իսկ, կարնոյ անդլիա-
լիան հիւզաւորսո՞ւ թէ՛ւ ի պաշտօնէ հա-
կառու՞ն պղտա՞րի առաջ ապա նախա՞նք դա-
դանութեան. «Զինուորներ չէք դուք,
ոճրագործներ էք...» միւս զօրաբանակին
հրամանատար Լօռն Մելիքօֆ եղբա-
րադը թափալէֆին մարմինն ուղեց. տա-
նճիկները կտատան զայն, բռնկ-բռնկ ըրած
էն հայ ժողոված հէզ զօրականին:

Գերմանիա և Թուրքիա թող իրարու
ձեռք տան հիմա. եղեռնի ներդաշնակու
թեան քարոզմենին պիտի ըլլայ ա-
տիկա....

Վերջերս հրատարակուեցաւ Յրան-
այի մէջ գերմանական լայնաշուքեան յ
ամերիկաւերական նոր տեղեկագիր մը

Կէօթէի և Քանդի բոլոր գերբերկրային
էջերը չափաի կրնան զօրել երբեք ջնջե-
լու գերմանական եղևունի այդ ահարկո-
մատեանը ...:

Մեզի՛կ՝ Հայերուս՝ դժուար է ոճիւր հաւնեցնել. Լատտիվկաւոսցիին աւանդած է մեզիկ թէ՛ այն ատան ալ կ'սպաննէին Հայերը՝ անոնց մօրթը աղեղիկ լար ընելու. Երկէ Ստանայի մէջ կ'որս մօլլա մը Լաւցաւ որ անկարող էր ինքը «գոնէ հառա՛մը քրիստոնեայ կայիր» և հաճոյա՛նալու իր Ալլահին. գոնուեցան բարեսիրտ տաճիկներ որ հայ մաշտակ մը դրին ա՛նոր ծուռգլորուն վրայ ու դա՛նակ մը տուրին ձեռքը՝ որպէսզի արժանանայ... մարգարէին դրախտին... Այո՛ր, Հայոց ոճիւր հաւնեցնել դժուար էր գործ է, բայց մեր դա՛իճները հաճախարարանալան չէին, զիտուժեանց սրտակաւորներ ու փիլիսոփայութեան վարդապետներ չէին,—մարգաղայլեր էին, լիւսմբօրօւս, ինչպէս էին Յոյները կը կոչէին վայրագ ցեղերը. գո՛ւր, գիտնական հեռ աօթթօներ, աղէկ դիտմէք ասիկա, չէ՛:

Ու հիմա, հմոյշ մը ձեզի, քու-
դուրային, մշակութական երկունքն, եթէ
Չիղերինի բաւական տոկուն է լսելու
համար՝ շաւն:

Գերի ինկած սաս... հոսան-
սացի սպայ մը, չեմ գիտեր ի՞նչ ամբաս-
տանդութեամբ՝ ծառի մը կապեցին . կա-
պողները Բայդէօնի զինուորական էին.
չորս ձի լծելին անոր ոտքերուն ու...
ձիերը մտրակեցին, ...

Գառաւորձութիւն կ'ըսեն եղեր ա-
սոր լէնկթիմուրի ու Ճինկիդխանի...
ու Հաճի Գիլիսումի լեղուովը:

Մեծդ, հղօրդ, գիտունդ Աւլըմանիա՛,
«[Թքել հմ քու էլ, գիտու[թեանդ էլ Վը-
բալ]» . . .

ԱՆՑՈՐԴ

ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՀՈՒՐԸ

Մ. ՏՈՄԱՏԵԱՆԻՃ

Երկխոսողներն կարգադրինք ամենքս
ալ («Արև») Է Էլիսուսն մէջ Վանայ յաղ-
թական ապստամբութեան պատմութիւնը,
ամենէն յաջող և կատարեալ արտայայ-
տութիւնը ազգային ազատագրութեան
երկարատև դառնաշնորհ ծիղիւն, որ ան-
բաժնաւ ղոճարութեանց լեւոնելու շա-
րաչար զարնուելէ, արեան ու Երբանի-
քի ծովեր հեռաստառ ճեղքելէ յետոյ, գա-
ցեր է կարծես ինչ, Բնաշխարհի մեծ
Յեղափոխին, Հայ Յեղափոխութեան
Հայրիկին՝ Ժնեզավայրը, Հայութեան սիր-
տէն իսկ Ժնեզաւու միտաբն իողչն և ոյճը
որ չա՛տ պակսեր էր իրեն, պայթեցնելու
համար մարտական և վրիժական կորով-
ներու ամենէն հոյակապ հրախաղութիւնը
որ երբեք փայլատակած ու թնաքած
ըլլայ, ընդոտ և ցնձաղին արթնցնելով
հայրենի Վայոց Ձորին, Հայոց Ձորին
մէջ՝ դիզցադական մամանկներու սը-
ղաւոր արձագանգները...

Այդ դիւցադնիւրդութեան մէջ, դժբա-
ղաւք մը կայ, հաղիւ քանի մը տողերու
մէջ խտացած, ուրիշ սակայն հոգիս
սարսուռաց ու շլացու, իբր ամիսնէն նո-
սանշան, ասլաւարող է սարսափաւքանշ
բեւեռայթին առջև, զոր մաքսիրու շայն-
թիւնը իր վաղնջական հոգիին խորու-
թեանց մէջ պահած ըլլար ցոօրուան
համար, նոյնն հրաքիային շնոր ժայթ-
քումի մը, հողին մուկն ընդերքներուն
գաղտնիքին մէջ ընդերկար պատրաս-
տուած, կերտուած . . .

Կարդացիք հարկաւ հրաշապատում,
հրաշապան՝ հրապանմ տողերը. . .
Վանի մէջ, Հայեր, իրենց յաղթու-
թենէն ետքը, կը մնան թեմալի քաղերը եւ
5000 տուն կրակի կուսան:

Եւ հող չէ՝ որ մեր զգացումները բրտանան, որովհետեւ պէտք է որ բրտանան, որովհետեւ կուգան վայր-կեանքներ՝ թէ՛ անհատներու և թէ՛ ազգերու։ Կեանքին մէջ՝ ուր փա-
փուկ զգացումները չէ՝ որ կը վեր-կեն զլրեւն. . . ։ Դանի որ կուրը իւրաքանչիւր էութեան անբաժա-
նելի տարրը կը կազմէ,—կռիւ-ինքն իր մէջ և կռիւ արտաքին աշխար-
հին հետ,—մեր առաջին պարտքը լ-
լալու է պնդացնել, բրտացնել նախ
մեր փափուկ զգացումները, յետոյ
մեր քիչերն ու մեր մկանցոտ, աւս-

պէտով կեանքի խաղին մէջ՝ հր
ժամանակը կրնան հաւասար ըլ
թէ՝ անոնց հետ որոնց զգացո
ները բարակցած չեն մերկնեւ
րուն պէս, և թէ՝ ընտելեան հետ՝
որ բոլորովին կոշտ ու բիրտ է,
անգութ է և անզգայ, և որուն դէմ
ևս ամէն օր մաքառումի մէջ ենք...

Բայց անդամ մը Զեր շուրջը նայեցէ՛ք, աշէիւ Տիար Յովսէփեան, և ըսէ՛ք թէ Անգլիացի ու Աւստրալիացի երիտասարդը որ մէկ օրէն միւսը զինուոր կը գառնան ու կ'երթան յայդդապէս կռուիլ Գերմանացի և Թուրք, վայրագ ու կանոնաւոր զինուորներուն հետ, պիտի կըրնային այդ հրաշքը գործել՝ իթէ կռփամարտով ու ֆուլթպօլով կանխաւ յարգած չըլլային իրենց մարտինն ու

Հողին: Ֆրանսուան անգամ, որ ան-
յողղողղ կուրծքը ջյեր կեցեր է
հիմա տեւտոն գործին դէմ, կրկար-

ծէ՞ք որ նոյնը պատի կարենար ը-
նել եթէ 15-20 տարի տաշլուան
Ֆրանսան ըլլար, եթէ իր երիտա-
սարդութիւնը այս վերջին երկու
տասնեակ տարիներուն ինքզինքչատ
աւելի նուիրած չըլլար վտանգաւոր
մարզախաղերու, մարզախաղեր եր-
բեմն մարդ-մարդու դէմ ինչպէս պօսի
և Քուրպալի մէջ, երբեմն ալ մար-
դը բնութեան դէմ՝ ինչպէս օթ-
մօսիլիզմի և ալիսափօնի մէջ, ո-
րոնք երկուքն ալ գիտէք թէ Ֆրան-
սայի մէջ ծնան ու ծաղկեցան:

Դրե՞ի՞ս մէջ իր ներկայ եղած մըը.
ցախաղին և անոր հայ մրցակցին
վրայ:

«... Բայց և այնպես Գիրքապի-
նեբկայացունք զիս ալլապես չահա-
գրգռեց, ժամանակի այս դժնդակ
օրերուն մէջ տեսնել տասնրկեցամ-
եայ հայ պատանիի մը իրմէ մէկ ու-
կէս անգամ տարիքով մեծ և իբր
սամբիօն անուն հանած աւստրա-
լիացի զինուորի մը հետ մարտնչե-
լու համարձակելը՝ կատարեալ մխի-
թարութիւն մը եղաւ ինձ, և ես

սենք, ջերմօրէն կը փափաքինք՝ որ նոյն իսկ այս միջոցիս՝ մեր շուրջը գտնուող հայ երիտասարդներն ու պատանիները մասնաւոր եռանդով մը ու կամքով մը, պարտականու թիւն մը պատրաստելու, գործ մը կատարելու նման նուիրէին ինք- ղինքնին բոլոր այն մարդանքն- րուն օրոնք կը տնդացնէն միան- գումայն մարմինն ո՛ր յիշող, օրոնք մարդը մարդուն ո՛ւ մարդը բնու- թեան դէմ ինքնապաշտպանութեան կարող կ'ընծայեն:

Այս տեսակետով՝ մենք կը ցա-
ւինք որ Թեղոյս «Կամք» մարմ-
նամարդական Արուսեան չունի աւելի
բազմաթիւ մարդուոյ օգտուող ան-
դամներ երկտասարկներէն ու պա-
տաններէն, ինչպէս խորապէս կը
ցաւինք ալ՝ որ Աղեքսանդրիոյ մէջ
Հայ Պոլ. Սքառութներու խումբն՝ մը
կազմութեան հոգը իր վրայ առ-
նելէ և այդ նպատակաւ դրամ հա-
ւաքելէ ետք՝ մեր Քաղ. Թողովը
քննարկուց գործը, դրամ մինչև այ-
սօր իբրեւ աւանդ Թողովը իր մէկ
անդամին քով (ինչ որ ապօրինի էր
արդէն) և հիմա ալ ելեր է այդ նոյն
դրամը կամաւորներուն յատկացնե-
լու՝ իբրեւ թէ ինքն ըլլար անոր
տէրը... :

Իսյոյ չէ՝ որ մենք մեր ամէն
դորձերուն մէջ հունձքը հասած կը
քաղենք արդէն, ու յաճախ ալ՝
հունձք առնել կ'սպասենք՝ առանց
զանեղութեան...

(*) Պ.Արամ Չափրեան 15 «Բառուն» քաւ
ընդդէմ Աստաթիացի զինուոր Յ. Տիկնեկի
էւ մինչեւ վերջ յաջողապէս զիմացաւ ու
պաշտպանեց ինքզինքը: Իր Ժրգալիցը ունէր
սարժիկ, հասակի եւ ծանոթեան յայտնի ա-
ռաւելուքիներէ, որոնց հակառակ հայ նո-
րահաւ «աթփօս»ին խալը գնահատեցաւ
ներկայեան, ի մասնաւորի անգլիացի սպա-
ւերէ՝ որոնք վաղաւրդ պապազ ար նախա-
ստեցելի հայ պատանիքի: Հարուածներու
քիչէն հաւուով՝ յալորդ ճանչեցաւ Ա-
ւրասթաթիացին, բայց յայտնի է քե «աթփ»
մէջ բուն յալորդիքը ա՛յն է՝ ուր հակա-
ռակորդը պղծեալ ծարուհեակով անկարող
վիճակի մէջ կը դրուի: Անեղցեմբ որ Յ.
Տիկնեկի հաշիւակիցները գտնուան աղա-
ղակներու՝ կը՝ քաջալարեինք զի՛ն վարեմ,
մինչ մեր կողմէ՝ լուսօրէն միայն: Արդէն
հանք՝ հայ եկամբ եր որ...

յան Ծրանս, հրեպատոս Պ. ալ Րէֆիկ
կողմէ:

